CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **E-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny ***Formuła 2015***

JĘZYK POLSKI

ARKUSZ 1

Poziom podstawowy
Test

Symbol arkusza
EPOP-P1-**100**-2606

DATA: **1 czerwca 2026 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS TRWANIA: **170 minut**

(łącznie na rozwiązanie testu i napisanie wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **20**

WYPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

☐ Uprawnienie zdającego do dostosowania zasad oceniania.

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **dwa właściwe arkusze egzaminacyjne**, tj. arkusze we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**, oznaczone 1 i 2 – jeden z testem, drugi z wypracowaniem.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwe** arkusze – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwe** arkusze – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Układ graficzny
© CKE 2022

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy ten arkusz egzaminacyjny (z testem) zawiera 11 stron (zadania 1–11). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie arkusza oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Możesz korzystać ze słownika ortograficznego i ze słownika poprawnej polszczyzny.

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na następnych stronach.

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów** i **tylko własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tylu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Tekst 1.

Adam Zemełka
Dlaczego warto marzyć?

Śmiałość w snuciu wizji jest związana nieodzownie z odwagą twórczą. Trudno dokonywać rzeczy przełomowych, gdy podtrzymuje się w swojej głowie świadomość niezliczonych barier. Często przecież w mowie codziennej używamy sformułowania, by „nie bać się marzyć" lub by „odważyć się marzyć". Marzenia przecież – jeśli mają znaleźć potwierdzenie w rzeczywistości – wymagają przełamywania lęku przed nieznanym oraz kroczenia przed siebie mimo strachu przed porażką.

Obydwa nieprzyjemne stany emocjonalne są naturalnie wpisane w nasze ludzkie doświadczenia. Nikt nie jest od nich wolny – wszyscy boimy się tego, co nieodkryte, i nie chcemy, by inni oceniali nasze potknięcia. Tworząc coś, czego nikt przed nami nie stworzył, w oczywisty sposób ryzykujemy. Może okazać się przecież, że nasz nowatorski pomysł nie spotka się z aprobatą odbiorców, a wówczas czas i wszelkie zasoby poświęcone na jego stworzenie wydają się stracone. Czy jednak na pewno?

Być może warto zaufać w tej kwestii Thomasowi Edisonowi, twórcy ponad dwóch tysięcy patentów, w tym – żarówki elektrycznej, który przekonywał: „Nie poniosłem porażki. Po prostu odkryłem dziesięć tysięcy rozwiązań, które nie zadziałały". Te słowa wydają się korespondować z refleksjami Sokratesa, ojca filozofii, który za najmądrzejszego uznawał tego, kto wie, czego nie wie. Brak pożądanego rezultatu, który czasem brutalnie nazywamy porażką, może zatem być lekcją, a wyniesiona z niej wiedza ma szansę przygotować nas na przyszłość. Nie można także zapominać, że samemu aktowi odkrywania nieznanego – bez względu na rezultat – mogą towarzyszyć ekscytacja i ciekawość, i to właśnie na nie warto postawić w wyścigu o swoją przyszłość.

Jeden z najbardziej popularnych aforyzmów dotyczących marzeń głosi, że marzenia bez planu pozostają jedynie zwykłymi życzeniami. W tych słowach przypisywanych autorowi *Małego Księcia* kryje się odpowiedź na pytanie, dlaczego jedni zdobywają szczyty, a inni – mający podobne pragnienia – pozostają w miejscu. Sekret tkwi w przejściu od zamysłu do czynu, lecz owo przejście nie jest automatycznym przemieszczeniem z punktu A do punktu B. Prowadzi ono przez szlak zwany planem. To w istocie proces złożony z pięciu faz, w ramach których kolejno zadajemy sobie szereg pytań, takich jak*: Co dokładnie chcę osiągnąć?*, *Po czym poznam, że zbliżam się do celu?*, *Co sprawia, że ten cel jest dla mnie ważny?*, *Czego mi potrzeba, aby móc go zrealizować?*, *Do kiedy go zrealizuję? I co mogę zrobić w ciągu najbliższej doby?*.

Doskonale pamiętam, jak dzieliłem się ze znajomymi fascynacją tym narzędziem, określonym mianem „magicznego". I dodałem wtedy, że ma ono potencjał sprowadzenia człowieka na ziemię, by mógł naprawdę pofrunąć, a nie – jedynie w kółko o tym marzyć. Przyglądania się temu, o czym marzę, z wnikliwością badacza, by móc – na podstawie różnych danych pozyskanych od samego siebie – raz jeszcze zdecydować, czy jest to kierunek, w którym pragnę zmierzać.

W swojej teorii motywacji[1] Abraham Maslow ulokował samorealizację na samym szczycie ludzkich potrzeb. Uważał, że jeśli odnajdziemy coś, co sprawia nam przyjemność, w czym możemy się doskonalić i w czym dostrzegamy sens, nasze życie stanie się pełniejsze. Jednocześnie przestrzegał przed świadomym porzucaniem marzeń: twierdził, że jest to prosta recepta na bycie nieszczęśliwym.

Na podstawie: Adam Zemełka, *Dlaczego warto marzyć?*, www.charaktery.eu

[1] Teoria motywacji Abrahama Maslowa – założenie, że zaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych jest warunkiem pojawienia się potrzeb wyższych.

Zadanie 1. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Adama Zemełki. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Słowa Thomasa Edisona potwierdzają opinię Adama Zemełki, że porażka jest trudnym doświadczeniem.	**P**	**F**
Adam Zemełka polemizuje w tekście z poglądem Sokratesa na temat tego, czym jest mądrość.	**P**	**F**
Znaczenie marzeń dla człowieka zostało podkreślone w tekście dzięki przywołaniu przekonań Abrahama Maslowa.	**P**	**F**

Zadanie 2. (0–1)

Na podstawie tekstu Adama Zemełki podaj dwa czynniki sprzyjające samorealizacji człowieka.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3.

Przeczytaj poniższy fragment utworu literackiego.

Rzecki spuścił głowę. Szuman mówił dalej:

– […] Najmądrzejszy zaś z nich, Ochocki, zamiast wyzyskać lampy elektryczne swego systemu, myśli o machinach latających. Ba!… zdaje mi się, że od kilku dni radzi o nich z Wokulskim. Zawsze znajdzie swój swego: marzyciel marzyciela…

– No, już chyba Stachowi nie będziesz doktór nic zarzucał – przerwał niecierpliwie Rzecki.

– Nic, oprócz tego, że nigdy nie pilnował fachu, a zawsze gonił za mrzonkami. Będąc subiektem[1], chciał zostać uczonym, a zacząwszy uczyć się, postanowił awansować na bohatera. Majątek zrobił nie dlatego, że był kupcem, ale że oszalał dla panny Łęckiej; a dziś, kiedy jej dosięga, co wreszcie bardzo jest niepewne, już zaczyna naradzać się z Ochockim… Słowo honoru, nie pojmuję: o czym finansista może rozmawiać z takim Ochockim?… Lunatycy!…

[1] Subiekt – sprzedawca w sklepie.

Zadanie 3.1. (0–1)

Podaj autora i tytuł utworu, z którego pochodzi zacytowany fragment.

Autor: .....

Tytuł: .....

Zadanie 3.2. (0–2)

Czy losy Wokulskiego stanowią potwierdzenie słuszności przekonania, że *marzenia bez planu pozostają jedynie zwykłymi życzeniami*? Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do przytoczonego fragmentu utworu literackiego, do całej lektury, z której pochodzi fragment, oraz do artykułu Adama Zemełki.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4. (0–2)

Które ze sformułowań zacytowanych z tekstu Adama Zemełki to przykłady słownictwa neutralnego, a które – wartościującego? Wpisz każde ze sformułowań w odpowiednie miejsce w tabeli.

żarówka elektryczna *odwaga twórcza* *ludzkie doświadczenia*

stany emocjonalne *nowatorski pomysł*

Słownictwo neutralne	Słownictwo wartościujące

Zadanie 5. (0–3)

Napisz streszczenie tekstu Adama Zemełki, liczące 40–60 wyrazów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tekst 2.

Monika Gołda

Dlaczego my mamy herbatę?

Niemcy mają *Tee*, Francuzi – *thé*, Anglicy – *tea*, Norwedzy, Szwedzi, Duńczycy i Islandczycy – *te*. Z kolei Rosjanie piją *czaj*. Skąd my wzięliśmy swoją *herbatę*?

Po pierwsze, myli się ten, kto bierze *czaj* (pol. *herbata*) za rdzennie rosyjskie słowo. W istocie ma ono chiński rodowód, tak jak i nasza *herbata*, a raczej część tego wyrazu. Po drugie, *czaj* i *herbata* wywodzą się od chińskich słów oznaczających herbatę, które zapisywane są tym samym znakiem. Ten znak jest różnie czytany w zależności od dialektu. W północnych dialektach – mandaryńskim i kantońskim – brzmi jak *cha*, w południowym dialekcie hokkien – jak *te*. Wariant *cha* stał się źródłem rosyjskiej nazwy *czaj*, a wariant *te* jest obecny w polskim wyrazie *herbata* jako ostatnia sylaba *ta*. Rzeczownik *herbata* jest więc osobliwą łacińsko-chińską hybrydą, zapożyczoną prawdopodobnie z holenderskiej handlowej nazwy herbaty *herba thee*.

Historia holenderskiego *thee* sięga początków XVII wieku i wiąże się z debiutem herbaty jako napoju na kontynencie europejskim. To właśnie Holendrzy pierwsi przywieźli do Europy, drogą morską, herbatę w postaci suszu, a wraz z nim znaną nam już południowochińską nazwę herbaty *te*. Tę nazwę przejęły języki zachodnioeuropejskie, a za ich pośrednictwem – liczne inne języki świata.

Początkowo w Europie herbaty nie traktowano jako napoju, który można pić dla samej przyjemności, lecz uważano ją za środek leczniczy. W naszym kraju herbatę długo można było kupić jedynie w aptekach i postrzeganie jej jako zioło niewątpliwie wpłynęło na to, że w jej polskiej nazwie jest też łacińskie *herba* (pol. *zioło*).

Kiedyś mieliśmy nawet specjalne słowa nazywające miłośnika i miłośniczkę herbaty: *herbaciarz* i *herbaciarka*. O ile z *herbaciarzem* wciąż się możemy zetknąć w takim znaczeniu, o tyle *herbaciarka* zaczęła oznaczać coś innego: drewniane pudełko z przegródkami na herbatę w saszetkach. W połowie XIX wieku miłośnika herbaty określano również słowem *herbatnik*. Później tym słowem zaczęto nazywać naczynie do zaparzania herbaty. W takim znaczeniu *herbatnik* też się jednak nie utrzymał, został wyparty przez rosyjski *czajnik*. Powodem, dla którego zamieniliśmy *herbatnik* na *czajnik*, mogło być to, że ten pierwszy był wyrazem polisemicznym, czyli można mu było przypisać więcej niż jedno znaczenie.

Sukcesu wyrazu *czajnik* w polszczyźnie nie powtórzył wyraz *czaj*. Nasi przodkowie nie czuli jednak potrzeby zamiany *herbaty* na *czaj* po tym, jak zamienili *herbatnik* na *czajnik*. Niemniej rosyjskie *czaj* zdołało przeniknąć do mowy Polaków i jest obecne do dziś w polszczyźnie gwarowej oraz slangowej. U mnie w domu tym słowem nazywało się zbyt mocną, niesmaczną herbatę.

Na podstawie: Monika Gołda, *Niemcy piją „Tee", Anglicy – „tea", Szwedzi – „te". Dlaczego my mamy herbatę?*, „Słówka. Magazyn o języku" 2023, www.wyborcza.pl

Zadanie 6. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Moniki Gołdy. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Wyraz *herbata* i wyraz *czaj* pochodzą z języka chińskiego.	**P**	**F**
Wyrazu *czaj* używa się w polszczyźnie terytorialnej i środowiskowej.	**P**	**F**
Wyraz *herbaciarz* jest wyrazem pochodnym od wyrazu *herbata*.	**P**	**F**

Zadanie 7. (0–2)

Na podstawie tekstu Moniki Gołdy wymień dwa powody obecności łacińskiego wyrazu *herba* w polskim wyrazie *herbata*.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 8. (0–1)

Na które pytanie zawarto odpowiedź w akapicie 3. tekstu Moniki Gołdy? Zaznacz właściwą odpowiedź, wybraną spośród podanych A–D.

A. Co oznacza wyraz *czaj*?
B. Jak zmieniało się znaczenie wyrazu *herbatnik*?
C. Kiedy w Europie po raz pierwszy napito się herbaty?
D. Jakie słowo zostało zastąpione w polszczyźnie wyrazem *czajnik*?

Zadanie 9. (0–2)

Jaka funkcja tekstu dominuje w pierwszym zdaniu artykułu Moniki Gołdy? Zaznacz właściwą odpowiedź, wybraną spośród podanych A–D. Uzasadnij swój wybór.

A. Ekspresywna.
B. Impresywna.
C. Perswazyjna.
D. Informatywna.

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 10. (0–1)

Z 2. akapitu tekstu Moniki Gołdy wypisz synonim wyrazu *pochodzenie*.

.....

Zadanie 11. (0–1)

Czy wyraz *herbata* jest wyrazem polisemicznym? Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do tekstu Moniki Gołdy.

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS (nie podlega ocenie)

JĘZYK POLSKI

Poziom podstawowy

Test

Formuła 2015

JĘZYK POLSKI

Poziom podstawowy

Test

Formuła 2015

JĘZYK POLSKI

Poziom podstawowy

Test

Formuła 2015